

Eesti Maaomavalitsuste Liidu

häälekandja

EESTI
RAHVUS-
RAAMATUKOGU

MAAOMAVALITSUS

~~3. 54/83~~ - 1933.

~~TALLINNA KESKRAAMATUKOGU~~

XI aastakäik



Toimetaja: Ferdinand Vellner

ENSV
Raamatukogu

Sp1 1640

Väljaandja

Eesti Maaomavalitsuste Liit

MAAOMAAVALITSUS

EESTI MAAOMAAVALITSUSTE LIIDU HÄALEKANDJA

Lugemistuba 3. 5483-1933

24. JAANUAR 1933. A.

Nr. 1

ÜHETEISTKÜMNES AASTAKÄIK

Väljaandja: Eesti Maaomavalitsuste Liit.

Toimetaja: F. Wellner

Tellimise hind:	Toimetus ja talitus:	Kuulutuste hind:
Aastas Kr. 5.—	Tallinnas, Suur Roosikrantsi uul. Nr. 12.	1 lhk. Kr. 20.—, ½ lhk. Kr. 10.—, ¼ lhk. Kr. 5.—, 1/8 lhk. Kr. 2.50, 1/16 lhk. Kr. 1.25.
Pooles aastas „ 2.50	Telefon Nr. 452-72.	Dokumentide kaotamise kuulu- tused 50 senti dokumendi pealt.
1923 aastak. „ —.50	Posti jooksev arve Nr. 252.	
1924—1931. a. à „ 2.50	Jooksev arve: Eesti Panga Tal- linna osakond Nr. 609.	

Ilmub üks kord kuus, 12 numbrit aastas.

SISU:

Algaval aastal	Lhk. 3
Hoolekande seaduse muutmise vajadusest	„ 6
Eesti Maaomavalitsuste Liidu 1932. aasta tegevuse ülevaade	„ 7
Omavalitsuste päevauudiseid	„ 12
Riigikohtu seletusi	„ 13
Küsimusi ja vastuseid	„ 14
Kuulutusi	„ 2, 16

Kuulutatakse maksvusetaks:

- 1) Johannes Palumänn'i hobusepass, väljaantud Riisiperä vallavalitsuselt 15. jaan. 1921. a. nr. 461 all.
- 2) Julius Dehn'i hobusepass. Hobune järgmiste tundemärkidega: raudjas ruun, 18 a. vana, 2 ars. 2 vers. kõrge, lakk lõigatud.
- 3) Juhan Gustavi pg. Palts'i hobusepass, väljaantud Vihula vallavalitsusest 20. juunil 1922. a. nr. 193 all.
- 4) Mats Arak'u hobusepass, väljaantud Valga pol. jaoskonnast 13. juulil 1929. a. nr. 20 all.
- 5) Gustav Liisa p. Saar'e hobusepass, väljaantud Kavastu vallavalitsusest 9. dets. 1920. a. nr. 81 all.
- 6) Johannes Lenzius'e hobusepass, väljaantud Kavastu vallavalitsusest 4. aug 1932. a. nr. 444 all.

Eesti Omavalitsuste Kinnitus A.-S.

„OMA“

**Põhi- ja lagavarakapitalid üle
Kr. 520.000.—**

toimetab

tule-,

elu-,

rahe-,

koduloomade-,

murdvarguse- ja

klaasikindlustusi.

Edasikindlustuste vastuvõtmine valdade vastastikku kindlustusseltsidelt.

Seltsi osanikkudeks on kõigi maakondade omavalitsused, paljud linna-, alevi- ja valdade omavalitsused.

Seltsil omad majad Tartus ja Viljandis.

Juhatus ja peakontor: Tartus, Riia tn. 41, telef. 3-44 ja 5-62.

Peaagentuurid:

Tallinnas, Väike-Karja tn. 3, telef. 437-59.

Rakveres, Viru Pangas, telef. 109.

Pärnus, Rüütli tn. 29, telef. 2-30.

Agentuurid kõigil pool üle maa.

Perekonnaseisu

KANTSELEI MARGID

25- ja 50-sendilised

o n s a a d a



**Eesti Maaomavalitsuste Liidu
büroost**

hinnaga 10 senti poogen (20 tükki).

Maavalitsustele.

Liidu büroos on veel piiratud arvul järele jäänud ja saadaval

põllupidajate võlgade korraldamise plankette.

(Moratoriumi palve (vorm nr. 1), kokkuleppe otsus (vorm nr. 2), „Riigi Teataja“ kuulutuse teade (vorm nr. 3), kutsed ja aruande vormid (vorm nr. 1, 2 ja 3).)

EESTI MAAOMAVALITSUSTE LIIT.

Algaval aastal.

Keset igapäevast tööd ja askeldusi on kui nägematult kadunud ajamerre jälle üks aasta.

Aasta vahetusel tahtmatult tuleb peatuda äripäevastes toimetustes, et hetkekski heita tagasi pilku möödunud päevadele ja sündmustele.

Siinkohal tahaksime erapooletult vaa- delda tähtsamaid momente omavalitsuste elus möödunud aastal, eriti aga seadus- andlust, mis puudutab omavalitsusi.

Samuti kui riigil tuli teha suuri pin- gutusi eelarve koostamisel ja veel rohkem tuleb teha seda tegelikul täitmisel kulude ja tulude tasakaalustamiseks, tuli omava- litsustel võib olla veel rohkemgi pinguta- da oma majapidamises tulude ja kulude tasakaalustamiseks ning abinõude leidmi- seks jooksvate kohustuste täitmiseks.

Ei olnud kaugeltki kerge omavalitsus- tel täita võimalikult korralikult omi sea- duslikke kohustusi ajal, millal nende sis- setulekud maksude ja muude tulude näol näitasid alatasa langemise tendentsi. Ma- janduslikud rasked ajad on kõigepealt laastanud põllupidajat ning nende maksu- võime vähendanud miinimumini ning see on ennast tunda annud ka maaomavalit- suste majapidamisele, kuna põllupidajad ja maal asuvad isikud on need, kust nii maa- kui vallaomavalitsused ammutavad peamiselt oma tulud.

„Raudvara“ seaduse muutmise korral Liidu poolt maavalitsustelt ja valdadelt kogutud andmetest selgub, et suuremas osas omavalitsuste üksustes vabatahtlik maksude laekumine on langenud möödu- nud aastatega võrreldes liigagi suurel määral. Üksikutest vallavalitsuste sele- tustest nähtus, et ettenähtud maksudest saadi kätte maksniku vabatahtliku tasu- mise teel ainult kuni 30%, kuna ülejäänud summa tuli sisse nõuda politsei teel. Kuid on selge, et nendest politsei teel sissenõud-

misele minevatest summadest suur osa üldse kättesaamatuks jääb.

Maksumaksja maksuvõime vähenemi- sele ja selle tagajärjel omavalitsuste sis- setuleku langusele seltsib veel teine asi- olu, nimelt omavalitsuste sissetulekute vä- hendamine seadusandlikul teel.

Eriti tuleb siinkohal ära märkida Valla- ja maakonnaomavalitsuste sissetulekute, väljaminekute, eelarvete ja aruannete aju- tise seaduse § 9 muutmise seadust, mille järele valla isikumaksu ülemmääraks mää- rati 9 krooni. See seadus puudutas eriti valusalt neid vallaomavalitsusi, kellel suu- red kohustused täita, mis tekkinud peami- selt uute koolimajade ehituse teel. Senini nad said oma eelarveid tasakaalustada veel isikumaksu kõrgete määradega, kuid ülemmäära kindlaksmääramisel mõningad vallad sattusid ülepääsmatuksse raskus- tesse. Suuremalt osalt aga valdades isi- kumaksu määr ei küündinud või ei ulata- nud üle seadusega maksmapandud ülem- määra ning sellega ei mõjutanud ka nen- de valdade eelarvete koostamist.

Samuti ja võib olla veel raskemalt mõ- jus omavalitsuste eelarvete tasakaalusta- misele ja täitmisele Riigikogu poolt 24. märtsil 1932. a. vastuvõetud Trahteri- äri seaduse muutmise seadus, millega Trahteriäri seaduse IV peatükk kaotas maksvuse, ning millise korralduse taga- järjel riik loobus omavalitsustele makse- tavate trahterimaksu puudujääkide ja vii- na ostulubade maksu asemel tasutavate summade väljaandmisest.

Kuigi seaduse sisu oli kategooriline ja tundus, et omavalitsused selle seaduse alu- sel saadud summadest täiesti ilma jää- vad, anti aga hiljem majanduseministri poolt kindel lubadus, et omavalitsustele tasutakse selle seaduse muutmisega nen- dele kaduma läinud summad riigi poolt tagasi riigi eelarvesse sissevõetud sum- madest.

Head uut aastat

kaastöölistele ja lugejatele

soovib

„Maaomavalitsuse“ toimetus.

Nüüd on aga riigi tulude järjekindla kahanemise tagajärjel nimetatud lubadus jäänud ainult lubaduseks ning summade väljamaksmisega omavalitsustele on viivitatud senini, vaatamata omavalitsuste palvetele ja mitmekordsetele Liidu märgukirjadele Majanduseministeeriumile.

Kaugelt ähvardavamaid tagajärgi tõi esile aga omavalitsuste eelarvete täitmise suhtes Vallasvara aresti alla panemise ja müügi asjus Tsiv. kp. muutmise ja täiendamise seadus ehk n.n. „raudvara“ seadus, mille järele seadusega leidis kaitset osa võlgniku varandust — „raudvara“ nõudmiste rahuldamisel. Kuna sama seaduse muutmise sead. (RT 12—1932.) järele n.n. „raudvara“ kuulus arestimisele elatisharja ja töötasu sissenõudmisel, siis aga riigi ja omavalitsuste maksud ei kuulunud sissenõudmisele sellest. Selle seaduse tagajärjel üksikutes valdades maksude laekumine jäi peaaegu seisma ning üldiselt vallavalitsuste andmete järele maksude vähenemist „raudvara“ seaduse mõjutusel võis pidada 40—50% ulatuslikuks. Olukord ähvardas kujuneda kehvema elanikkonna valdadele päris katastroofiliseks, kuna seaduse pikemal maksvuse olemise ajal kasvas seadusest „teadlikkude kodanikkude“ hulk, kes ei mõtelnudki omi kohustusi omavalitsuste vastu täita.

Liidu energilisel kaastegevusel jõuti lõpuks nii kaugele, et Kohtu- ja siseministeeriumi poolt töötati välja vastav seaduse-eelnõu, milline Riigikogu poolt ka 8. nov. 1932. a. vastu võeti ja mille järele „raudvara“ kuulub arestimisele ka maksuseaduste põhjal määratud riigi- ja omavalitsuste maksude võlgade ja neilt määratud viivituse- ja lisarahade ning trahvide sissenõudmisel.

Kaudselt omavalitsuste tulude vähenemisele mõjus kaasa ka Riigikogu poolt 24. märtsil 1932. a. vastuvõetud Põllupidajate 1932. a. tulumaksu vähendamise seadus, mille järele põllupidajate tulumaksu vähendati 50% võrra 1932. a. kohta. Kuna omavalitsused saavad osa laekunud tulumaksust, siis loomulikult üldise tulumaksu summa vähenemisega vähenes ka omavalitsuste poolt saadav osa.

Teine tulumaksu kohta puutuv seadus (Tulumaksu seaduse § 1 muutmise seadus) puudutas ainult summade jaotamise korda.

Vastutasuks kaotatud omavalitsuste sissetulekutele, eriti aga valdade sissetulekute suurendamiseks, võeti vastu Maal asuvate kinnisvarade kinnisvaramaksu

seaduse muutmise seadus, mille järele maal asuvate kinnisvarade kinnisvaramaks jaotatakse iga kuu maakondade, alevite ja valdade vahel, kusjuures maakond saab poole kogu sissetulnud maksust ja viivitusrahast ja vald või alev teise poole maksust ja viivitusrahast, mis on tulnud sisse nende piirides asuvatest kinnisvaradest.

Eeltooduga oleks märgitud tähtsamad seadused möödunud aastal, millised puudutasid omavalitsuste majanduselu. Peab konstateerima, et maaomavalitsuste tulud aasta kestel näitasid üha vähenemise tendentsi, milleks omalt poolt ka seadusandlikul teel kaasa aidati. Selle vastu aga omavalitsuste kohustused kaugeltki ei vähenenud ning võib olla suurenesidki mõnel alal, näiteks hoolekande osas. Ja sellepärast tundub, et on viimane aeg selleks, et läbiviia omavalitsuste maksuseaduste ümberkorraldamine sarnaselt, et omavalitsuste tulud vastaks nende poolt tehtavatele kuludele ja et omavalitsused suudaks korralikult täita nende peale pandud seaduslikke kohustusi.

Muus omavalitsustesse puutuvast seaduseandluses tuleb allakriipsutada Vallavalitsuste uue arvepidamise korra maksmapanekut (RT. 23 — 1932. a.), millega valdade arvepidamine seati ühtlasele ja kindlale alusele, ehkki uue korra järele arvepidamine vallas küllaltki keeruliseks ja raskepäraseks on muutunud.

Valdade seisukohalt tähtsaks tuleb pidada ka Vallaametnikkude palga ja tööolude korraldamise ajutise seaduse muutmise seadust (RT. 92 — 1932. a.), mille järele kuuluvad vallaametnikkude palgad reguleerimisele.

Nimetatud seaduse mõjutajaks oli asiolu, et raskete aegade tagajärjel olid maa- volikogud sunnitud vallavalitsuste pealekäämisel varem maksmapandud vallaametnikkude palga alammäärade kohta käivaid määrusi muutma. Maavolikogude otsused protestiti Kohtu- ja siseministeeriumi poolt, mille tagajärjedel tekkinud kohtuprotsessides rahukogud küsimuses asusid erinevatele seisukohtadele. Olu korra lahendamiseks ja valla ametnikkude hüvide kaitseks oldi lõpuks sunnitud küsimust lahendama eelnimetatud seadusega. Ühte peab aga tähendama, et selle seaduse järele kohtu- ja siseministrile on antud piiramatud õigused valla ametnikkude palgade reguleerimiseks, kuna tal on õigus „tekkinud tarviduse korral“ ise maksma panna palga alammäär. See on

järjekordne samm keskvalitsuse poolt võimuhaaramiseks ja omavalitsuste isetegevuse piiramiseks.

Omavalitsustesse puutuvate seaduste reas tuleb veel äramärkida Administratiiv-sissenõudmise seadust, mille järele omavalitsustele antakse õigus kohtu- ja siseministri nõusolekul oma ametnikkude kaudu sissenõuda nii riigimakse, millest omavalitsused osasaavad, kui ka omavalitsuste makse. Kuna Kohtu- ja siseministeeriumis ei ole pooldatud omavalitsuste maksude sissenõudmist nende oma ametnikkude kaudu, siis ei ole seda korraldust ka tegelikku ellu rakendatud. Kuid kuna maksude laekumine muutub järjest visamaks, tuleb edaspidi paratamatult anda maksude sissenõudmise õigus ka omavalitsusametnikkudele, et tagada tagajärjekamat maksude sissenõudmist.

Tuleb veel ära märkida Põllupidajate võlgade korraldamise seadust, milline seadus pani maavalitsuste peale küllaltki suure kohustuse põllupidajate võlgade korraldamise komisjoni näol.

Võiks veel äramärkida Hobusepasside seadust. Omavalitsuse teedekapitali summade arvustamise, hoidmise ja tarvitamise määrust; Perekonnaseisu seaduse põhjal omavalitsuste ja usuühingute poolt väljaantavatelt dokumentidelt võetava maksu määrust; Omavalitsuste ja erapõllumajanduslike koolidele toetuse andmise määrust. Ühtlasi tuleb ära märkida ka Maksustamise korralduse (RT 1 — 1932.) ja selle muutmise seadust (RT. 91 — 1932. a.), mille alusel tulumaksu asjade arutamiseks loodud maksupeakomitees on Liidu poolt ajutine liige.

Puudutades maaomavalitsuste reformi küsimust läinud aastal peab tähendama, et selles peaaegu sammugi edasi pole jõutud.

Aasta kestel töötati Kohtu- ja siseministeeriumi poolt välja küll maakonnaomavalitsuste ümberkorraldamise põhimõtted, milliste läbivaatamiseks ja kinnitamiseks loodi Vabariigi Valitsuse liigest koosnev eriline komisjon. Kuid need põhilased Kohtu- ja siseministeeriumist kaugemale ei saanud.

Liidu juhatuses oli kava ka arutelul ning kuna kava taotles puhtal kujul tsentralistlikke püüdeid ning keskvalitsuse võimu suurenemist omavalitsuste võimu ja ülesannete piiramise arvel, siis asuti selle kava kohta kategooriliselt eitavale seisukohale. Ühtlasi Liidu juhatus delegatsioon esitas riigivanemale ja kohtu-

ja siseministrile omad seisukohad kava kohta ja ka Liidu poolt väljatöötatud põhilased maaomavalitsuste ümberkorraldamise kohta.

Réformi küsimuses tekkis aasta lõpuks täieline vaikus, kuna vahepeal volituste seaduste alusel oli ülesse kerkinud palju kiiremaid ja rutulisema iseloomuga küsimusi, mis nõudsid lahendamist dekreetidega.

Osalise sammuna selles osas tuleb aga äramärkida Riigikogu poolt 4. novembril 1932. a. vastuvõetud Omavalitsuste volituste kestvuse seadust, mille alusel kõikide omavalitsuste volikogude ja samuti ka valitsuste volitusi pikendati kolme aasta pealt nelja aasta peale, ning olevate maa-, linna-, alevi- ja vallavolikogude ja -valitsuste volitusi pikendati kuni 31. oktoobri 1933. a.

Nimetatud seaduse vastuvõtmise põhiseks oli esiteks asiolu, et pikendada omavalitsuste volikogude ja valitsuste kestvus-aega, kuna kolme aastane volituste kestvuse aeg osutus liig lühikeseks, et valitud isikud oleks suutnud süveneda oma töösse. Kuid veel rohkem tuleb nimetatud seaduse vastuvõtmise põhjuseks pidada asiolu, et sellega loodeti läbiviia pikendatud tähtpäeva jooksul maaomavalitsuste ümberkorraldamine.

Vastusammudes uuele aastale ei või omavalitsustegelased sellelt loota midagi eriliselt roosilist ega lubavat. Uute eelarvete koostamisega kerkivad ülesse uuesti raskused ja samuti ei ole veel raskused võidetud käesolevate eelarvete täitmisel. Kuid kuna omavalitsused on senini ületanud ettetulevad takistused ja raskused, siis on kindel, et seda suudetakse teha ka eeloleval aastal. Omavalitsustegelastel on jätkunud ja jätkub ka edaspidi head tahet ja optimismi, millega lahendatakse raske- madki küsimused.

Kuid seda head tahet ja tööindu ähvardavad halvata vastutustundeta demagoogide urgitsused ning meie omavalitsuste, eriti maakonnaomavalitsuste arvel tehtavad mõnitused.

Olukorra selgitamiseks ning kindlale jalale seadmiseks on sellepärast vajaline, et maaomavalitsuste reformi küsimus käesoleval aastal lahenduse leiaks, sündigu see ühes kui teises suunas. Samuti peaks lahenduse leidma meie maakonnakuul ka vallaomavalitsuste tulude ja sissetulekute küsimus, mille ümberkorraldamisel peaks väljutama põhimõttest, et omavalitsuste seaduslike koolidele kohustustele

peaks vastama ka nende õigused, ning et nende kohustuste täitmiseks oleks kindlustatud küllaldased tulud.

Omavalitsustegelastel jääb loota, et need küsimused leiaks õiglase ning aja-

kohase lahenduse ja et eriti maaomavalitsuste reformi küsimuses väljutaks üldhuvideist ja meie demokraatliku riigikorra põhimõtetest.

Hoolekandeseaduse muutmise vajadusest.

Arvestades viimasel seitsmel aastal ilmsikstulnud faktidega ei saa jääda ainult külmaks pealtvaatajaks ja erapooletuks hindajaks meie maksva Hoolekandeseaduse suhtes, vaid asja üldtähtsuse mõttes loen oma kohuseks valgustada koha-pealset ja kindlasti ka teistes valdades Hoolekandeseadusest tekkinud ebaloomuliku olukorda.

On selge, et meil maksev Hoolekandeseadus ei ole valdade kandejõu kohane, vaid selle seaduse nõude osalinegi täitmine käib valdadele üle jõu ja saadab vallad ülepääsemata majanduslikesse raskustesse. Nähtavasti selle seaduse andja on eksinud meie riigi ja rahva majandusliku olukorra hindamisel, — on seda ülehinnanud, ega ole osanud näha ette neid tagajärgi, mis see seadus on toonud enesega kaasa. Ei saa teisiti, kui peab tunnistama, et siin on talitatud kergelt ja selle tagajärgi kannavad praegu just meie valdad.

Eriti ülepääsmatuid nõudeid seab üles valdadele Hoolekandeseaduse V peatükk, mis räägib arstiabi andmisest ajutiselt töövõimetutele, haigetele ja nende perekondadele. Selle peatüki põhjal vald on kohustatud tasuma ravimiskulud kõikide nende eest, kellel ei ole sarnast varandust, millest võiks kulusid tagasi nõuda. Pruugitakse ainult teha vallavalitsusele selgeks, et arstimine on vajaline ja anda teada, et enesel ei ole võimalik tasuda kulusid. Siin osutub vald võimetus olukorras ja ei jää üle muud, kui maksta kinni kulusid, mis enamasti ulatuvad sadadesse kroonidesse isiku kohta.

Peab tähendama, et Hoolekandeseaduse põhjal on tekkinud meie rahva seas eesõigustatud kiht, kes võib omale lubada igasugust, muuseas ka liigagi kulukat haigemajas ravimist ühiskonna kulul. See kodanik aga, kes on elanud kokkuhoidlikult ja kogunud varandust, seda omale ikkagi ei saa lubada, arvesse võttes raha-kehva aega. Katsub kuidagi ajada läbi. Tean paljuid, kes rahulise südamega rais-

kavad ära oma teenistuse ja kogutud sendid, teades, et haiguste ja vigastuste puhul on õigus saada prii ravimist ja vanaduses ootab mugav vanadekodu.

Sarnane eesõigustatud seisukord ei ole õiguslik, küll aga võimaldab seda meie maksev seadus.

Ka mõjub demoraliseerivalt rahvahulka meie ülilmoodne Hoolekandeseadus, kuna leidub hulk sarnaseid kodanikke, kes ei mõtlegi koguda tagavarasid oma vanaduspäevadeks, vaid kõik rahulise südamega ära raiskavad selle teadmisega, et küllap kogukond aitab, kui omal häda käes. Sest milleks on meil Hoolekandeseadus. Ja ega see arvestus ei ole sugugi vale, sest inimvääriline ülalpidamine ja peavari ning arstiabi on igal juhusel kindlustatud. Ja milleks asjata ise hoolitseda enese heakäekäigu eest, kui mugavam on lasta teha seda teistel!

Olen pannud tähele, et mida aasta edasi seda teadlikumaks osutuvad kodanikud Hoolekandeseaduse hindamises ja seda võrt on suurenenud ka nõudmised, vaatamata, et siin vallas ei ole olnud mingisuguseid silmapaistvaid majanduslikke mõjutisi, mis tingiks ühiskonnaabi vajaduse suurenemise. Siin vallas pole kunagi olnud ega ole ka praegu tööpuudust ja olukord on püsinud pikemat aega umbes sarnasena.

Kujuka näitena hoolekandekulude suurenemisest vallas toon alljärgneva võrdlustabeli, millest on näha, et alates 1927/28. majandusaastast kuni senini hoolekandekulud on suurenenud ligi neljakordseks:

Majandus aasta	Knlude kogusumma eelarves	Hoolekande kulud	Hoolekande- kulude % kulude üldsummast keskmiselt
	Kr.	Kr.	
1927/28	5255.—	505.—	9,6%
1928/29	4013.—	450.—	11,2%
1929/30	4894.—	710.—	14,5%
1930/31	5788.—	1670.—	28,8%
1931/32	5741.—	1669.—	29,0%
1932/33	4656.—	1731.—	37,3%

Nagu selgub ülaltoodust on 1927/28. a. olnud hoolekandekulud üldisest kulude kogusummast keskmiselt 9,6%, kuna aga viis aastat hiljem juba 37,3%. Need arvud panevad tõsiselt mõtlema ja ei pruugi olla prohvet ennustada, et järgneva viie aasta jooksul hoolekandekulud suurenevad veelgi mitmekordseks ja valdasid ees ootab seisukord, kus nemad üldse ei suuda tegetseada muul, kui ainult hoolekandeval, seda enam, et tuluallikad on vägagi piiratud ja piiratakse alatihi keskkvalitsuse poolt, kuna olemasolevad allikad on juba

kasutatud viimaseini. Ühesõnaga: vallad ähvardavad muutuda puhtkujulisteks hoolekandeesutisteks.

Arvesse võttes kõike eeltoodut ja tõsiolude peal põhjenevaid andmeid, jään lootma, et meie riigivõim tekkinud olukorras teeb vastavad järeldused ära nähes, et meil maksev Hoolekandeseadus ei ole kaugeltki meie kehva rahva kandejõu kohane ja seda tuleb muuta, kui tahetakse hoiduda lõpulikust ummikust.

Pärnumaa vallasekretär.

Eesti Maaomavalitsuste Liidu 1932. aasta tegevuse ülevaade.

I. Liidu koosseis.

Aruande aastal töötas Liit endiselt Vabariigi Valitsuse poolt 17. det. 1930. aastal kinnitatud põhikirja alusel, mille järele Liidu liikmeteks võisid olla üksikult nii maa- kui vallavalitsused.

Aruande aasta algul kuulusid Liitu kõik 11 maavalitsust, aasta keskel teatas Liidu liikmest lahkumisest Saaremaa maavalitsus. Valdadest kuulus Liitu endiselt 247 valda. Aasta jooksul valdade suhtes liikumist ei olnud.

II. Liidu tegevuse suun.

Aruande aasta kestel on Liidul tulnud tegetseada nii ühel kui teisel viisil kõikidel aladel, mis märgitud Liidu põhikirjas tema ülesannetena.

Kõigepealt tuleb äramärkida juba eelmise aasta lõpul vallaomavalitsuse uue arvepidamise korra arutamist ja kaalumist, milline väljatöötati Kohtu- ja siseministeeriumi poolt ja 1. aprillist maksma pandi. Kuna uus kord nägi ette arvepidamises olulisi muudatusi ja kuna see valdade seisukohalt vägagi tähtis oli, siis tuli Liidul oma seisukohtade ja valdade huvide eest energiliselt väljaastuda.

Omavalitsuste tulude vähendamise vastu võitlemisel tuleb eriti äramärkida n.n. „raudvara“ seaduse muutmise läbi viimist riigi- ja omavalitsuste maksude sissenõudmise osas, milline muudatus õieti alguse sai Liidu poolt ja Liidu mõju tusele ka Riigikogus läbi läks.

Tähtsa osana Liidu tegevuse aruande-aasta kestel tuleb äramärkida maaomava-

litsuste reformi küsimuse edasi lahendamist, eriti maavalitsuste ümberkorraldamise osas. Viimase kohta töötati Kohtu- ja siseministeeriumis välja järjekordne ümberkorraldamise kava ja veel eriti tsentralistlikus suunas. Selle kava kohta võttis Liit oma kindlad seisukohad ning Liidu juhatuse poolt astuti energiliselt samme selleks, et maakonnaomavalitsuste ümberkorraldamisel ei peaks väljutama mitte puht tsentralistlikust seisukohast, vaid nende ümberkorraldamisel jäetaks kindlaks omavalitsuse põhimõtete juure.

III. Seisukohti seaduste ja määruste eelnõude kohta.

Aruande-aasta jooksul on seisukohti võetud ja vastavaid ettepanekuid tehtud terve rea seaduste ja määruste kohta, millest oleks märkida:

1. Kohtu- ja siseministeeriumi poolt koostatud vallaomavalitsuse arvepidamise korra kava Liidu juhatuses arutatud ning vastavad seisukohad võeti ja ettepanekuid tehtud ministeeriumile vastavate paranduste tegemiseks. Ühtlasi Liidu esindajate poolt osavõetud Kohtu- ja siseministeeriumi poolt sama arvepidamise korra lõpulisteks läbivaatamiseks kokkukutsutud komisjonist, kus avaldatud oma lõpulikud seisukohad.

2. Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi poolt koostatud sihtasutis „Eesti Lastekaitse“ põhikiri Liidu juhatuses kaalutud ning ministeeriumile vastavad seisukohad esitatud. Ühtlasi võttis osa ka Liidu esindaja sihtasutis „Eesti Lastekaitse“

põhikirja lõpuliikudeks läbivaatamiseks moodustatud komisjonist, milline kokkukutsutud ministeeriumi poolt nimetatud põhikirja lõpuliikudeks läbivaatamiseks.

3. Teedeministeeriumi poolt väljatöötatud Avalikkude ehitiste püstitamise määruse kava Liidu juhatuses arutatud ja seisukohad võetud ning ministeeriumi tähelepanu juhitud asiolule, et uus määrus peaks tagama küll julgeoleku ja tulekaitse nõudeid, kuid ei võiks selle juures halvata ega takistada ehitustegevust, eriti aga maal.

4. Teedeministeeriumi poolt väljatöötatud Jõuvankrite seaduse muutmise seaduse-eelnõu Liidu juhatuses arutatud ja vastavad seisukohad ministeeriumile esitatud.

5. Teedeministeeriumi poolt väljatöötatud Üleriikliku sundmääruse kava kohta tulekahjude ärahoidmiseks avalikes ehitistes seisukoht juhatuses võetud ja vastavad parandusettepanekud ministeeriumile esitatud, soovitades määruuses ettenähtud kõiki norme mitte kohustavaks teha maaehitiste suhtes, kuna ei saa ühtlustada määruusi maa ja linna kohta.

6. Trahteriärade liikide täiendamise ja omavalitsustele trahterimaksu tulude kindlustamise seaduse muutmise seaduse-eelnõu juhatuses arutatud ja vastavad seisukohad esitatud Majanduseministeeriumile.

7. Põllutöökoja ettepanek Majanduseministeeriumile, et maal asuvate kinnisvarade kinnisvaramaksu veel alandataks, juhatuses arutatud ning ministeeriumile teatatud, et Põllutöökoja ettepanekuga ei saa nõus olla, küll aga võiks maksukoorma vähendamisenä arvesse tulla tulumaksu alandamine.

8. Elistvere vallavalitsuse ettepanekul pööratud Kohtu- ja siseministeeriumi poole, et võetaks kaalumisele maksude sissenõudmise korra muutmise küsimus ja katsutaks korraldada asja nii, et oleks tagatud maksude sissenõudmine ka isikutelt, kes ei ole kindlas teenistuses, ega oma kindlat varandust.

9. Põllutööministeeriumi järelepärimise peale avalikkude kruusaukude kasutamise korra kohta maavalitsuste poole pööratud arvamiste avaldamiseks ning nende saades vastavad ettepanekud esitatud ministeeriumile.

10. Teedeministeeriumi kirja kohaselt avalikkude jõuvankritega vedamisel reisirajate kindlustamise küsimus juhatuses aru-

tatud ja seisukoht võetud, milline ministeeriumile teatatud.

11. Kohtu- ja siseministeeriumi poolt väljatöötatud maakonnaomavalitsuste ümberkorraldamise seaduse-eelnõu Liidu juhatuses arutatud ja eelnõu kohta seisukoht võetud. Ühtlasi ka Liidu nõukogu informeeritud Kohtu- ja siseministeeriumi lähematest sammudest maaomavalitsuste reformi alal.

Samuti ka Liidu juhatuses delegatsioon maaomavalitsuste reformi asjus käinud Riigivanema ja vabariigi valitsuse liikmete juures.

12. Jõuvankrite seaduse elluviimise määruse kava Liidu nõukogus arutatud ja selle kohta refereeritud ning vastavad seisukohad võetud.

Ühtlasi Liidu esitaja alaliselt osavõtnud liiklemise komitee istungitest nimetatud määruse kava väljatöötamisel Teedeministeeriumis.

13. Kogukonna ja ta elanikkonna küsimuse kohta Liidu nõukogus refereeritud ning omavalitsuste ja ta elanikkonna lähema suhte korraldamise ja reguleerimise alal vastavad seisukohad vastuvõetud.

14. Paljude vallavalitsuste ettepanekul Hoolekande seaduse muutmise küsimus juhatuses arutatud ja vastavate materjalide kogumisele ning konkreetsete ettepanekute väljatöötamisele asutud.

Ühtlasi pööratud maavalitsuste poole nende arvamiste ja seisukohtade saamiseks.

15. Hobusepasside määruse kava, milline väljatöötatud Politseivalitsuse poolt, Liidu juhatuses arutatud ja vastavad ettepanekud Politseivalitsusele saadetud.

16. Maksudevalitsuse kirja peale Tsv. kp. seaduse-eelnõus määruste ja hüpoteekide tegemise kohta omavalitsuste maksude ja trahvide suhtes, juhatuses seisukoht võetud ja vastavad ettepanekud Maksudevalitsusele esitatud.

IV. Liidu algatusi seaduste ja määruste muutmiseks.

1. Laiksaare vallavalitsuse ettepanekul pööratud Majanduseministeeriumi poole, et uue maksuseaduse koostamisel veoärimaksu osas antakse õigus vallaomavalitsustele võtta veoärimaksu ka jõuvankritelt.

2. Patküla vallavalitsuse ettepanekul pööratud Vabariigi Valitsuse, Riigikogu rühmade ning Kohtu- ja siseministeeriumi

poole palvega, et võetakse kaalumisele Riigimaksu võlgade sissenõudmise lisaraha võtmise seaduse muutmise küsimus, kuna lisarahade võtmine on eriti maal tekitanud üldist nurinat.

3. Kõnnu vallavalitsuse ettepaneku kohaselt pööratud Kohtu- ja siseministeeriumi poole, et kiires korras võetaks muutmisele n.n. „raudvara“ seadus riigi ja omavalitsuste maksude sissenõudmise osas.

Kohtu- ja siseministeeriumi soovil Liidu poolt maavalitsuste kaudu vallavalitsustelt kogutud andmeid ja seisukohti „raudvara“ seaduse muutmise asjus ning saadud materjal esitatud Kohtu- ja siseministeeriumile.

4. Kõnnu ja Taebla vallavalitsuste ettepaneku kohaselt pööratud Kohtu- ja siseministeeriumi ning Majanduseministeeriumi poole palvega, et Koolimajade ehitusfondi seadus muudetak nii, et Vabariigi Valitsusele antaks õigus üksikutele raskustesse sattunud omavalitsustele teha erandid maksu tasumise aja ja protsendi määra asjus.

5. Maa- ja vallavolikogu valimisseaduse muutmise küsimus Liidu juhatuses kaalutud ning väljatöötatud vastavad muutmise ettepanekud. Nende esitamise asjus aga esialgu jäetud äraootavale seisukohale, kuni Vabariigi Valitsuse lähimate sammude selgumiseni maaomavalitsuste reformi asjus.

6. Maanteede ehitustööde tööliste haiguse ja õnnetujuhtumise vastu kindlustamise korra muutmise küsimus juhatuses arutatud ja vastavate ministeeriumide poole pööratud Tööstusliku töö seaduse vastavalt muutmiseks, et haiguste ja õnnetujuhtumiste puhul omavalitsused otsest tasuks kulud kahjukannatajatele.

7. Viljandi maavalitsuse ettepanekul pööratud Kohtu- ja siseministeeriumi ning Majanduseministeeriumi poole Tsiv. kp. seaduse § 1215-a muutmise asjus riigi ja omavalitsuste maksude sissenõudmise eesõigustamise osas.

8. Kolga vallavalitsuse ettepaneku kohaselt pööratud Kohtu- ja siseministeeriumi poole maksude tagajärjekama sissenõudmiseks abinõude leidmise asjus, eriti perepoegadelt -tütardelt ja palgateenijalt. Selles küsimuses pööratud ka Soome Maakondade Liidu poole Soomes maksva korra teada saamiseks.

9. Maksustamise korralduse seaduse muutmise asjus pööratud Majanduseministeeriumi poole maksupeakomitee aju-

tiste liikmete vanaduse alammäära vähendamise asjus.

10. Harju maavalitsuse ettepanekul pööratud Teedeministeeriumi poole Maanteede seaduse § 23 muutmise asjus.

11. Rõngu ja Liigvalla vallavalitsuste ettepanekute kohaselt pööratud Linnade Liidu ja Politseivalitsuse poole seisukohade saamiseks jalgratta passide sisseadmise asjus.

12. Vallakohtute reorganiseerimise küsimus Liidu nõukogus refereeritud ja vastavad seisukohad vastuvõetud, millised esitatud Vabariigi Valitsusele ja Riigikogu rühmadele vallakohtu seaduse-eelnõu kiirelt väljatöötamise asjus.

13. Marutaudi vastu võitlemise otsarbel koerte maksustamise küsimus Liidu nõukogus arutatud ja refereeritud ning vastavad seisukohad vastuvõetud.

V. O m a v a l i t s u s t e h u v i d e k a i t s e k e s k v a l i t s u s e e e s.

1. Kudina vallavalitsuse vahekiri valla koolimajade üüri- ja ostuvõlgade vabastamise asjus juhatuses arutatud ning Põllutöoministeeriumi ees samme astutud, et sealtpoolt vastu tuldaks raskustes olevatele vallavalitsustele koolimajade ostuvõlgade pikendamise ja vähendamise asjus.

2. Juhatuse otsuse kohaselt pööratud Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi poole, et sealtpoolt samme astutaks täienduskoolide maaga varustamiseks normaaltalu suurusel.

3. Juhatuse otsuse kohaselt pööratud Põllutöoministeeriumi poole, et jaoskonna loomaarstid saaks varustatud maaga teravishoiu jaoskonna arstide eeskujul.

4. Riigi- ja omavalitsuste asutustes ja ettevõtetes teenistuses seisvate isikute postiagentuuri juhataja ja hoolekandekohtu kirjutaja kui kõrvalameti pidamise võimaluse küsimus juhatuses kaalutud ja Vabariigi Valitsuse ees esinetud palvega, et Teenistusvahekordade korraldamise seaduse § 2. alusel vallasekretäridel lubatakse pidada postiagentuuri juhataja ja valla hoolekandekohtu kirjutaja ametit.

5. Posti-telegraafi-telefoni valitsuse poole pööratud posti väljaandmise korra otstarbekohasemaks muutmise asjus.

6. Heimtali vallavalitsuse kirja kohaselt pööratud Kohtu- ja siseministeeriumi ning Majanduseministeeriumi poole Riigimõisate põhimääruse tõlgitsemise asjus riigimõisade kinnisvaramaksu vabastamise osas.

7. Kolga vallavalitsuse kirja kohaselt pööratud Majanduseministeeriumi poole viinatšekkide asemaksu väljamaksmise asjus kiires korras omavalitsustele.

8. Väana vallavalitsuse palvet väiksete valdade liitmise küsimuses vallaomavalitsuse reformi korral toetatud Kohtu- ja siseministeeriumi ees.

VI. Omavalitsuste töö ühtlustamine ja korraldamine.

1. Omavalitsuse ametnikkude palkade vähendamise küsimus Liidu juhatuses kaalutud ja maavalitsuste poole pööratud, et need küsimuse kaalumisele võtaks ning seda ka vallavalitsustele soovitavaks teeks.

2. Teedeministeeriumilt saadetud ehitusvalve teostajate võrgu kava juhatuses arutatud ning võetud vastu seisukoht, et praegusel raskel ajal mitte juure tuua uusi ametnikke vaid ehitusjärelvalve teostajate ülesanded panna maainseneri peale.

3. Omavalitsuste eelarvete koostamise võimalustest kulude kokkuhoiu seisukohalt Liidu nõukogu koosolekul refereeritud ja vastuvõetud seisukohad omavalitsuste eelarvete tasakaalustamiseks ja kohustuste täitmiseks.

4. Loomatervishoiu osakonna ettepanekul looma marutaudi vastu võitlemise küsimus juhatuses koosolekul kaalutud ning pööratud maavalitsuste poole, et need omaltpoolt küsimust kaaluks ja soovitaks, et ka vallaomavalitsused seda teeks.

5. Teedeministeeriumis ärapeetud maavalitsuste teedeosakonna juhatajate ja maainseneride nõupidamise päevakorda arutatud ja täiendatud Liidu poolt ülevõetud küsimustega. Ühtlasi ka Liidu esindajad osavõtnud nimetatud nõupidamisest.

6. Liidu algatusel peetud maavalitsuste teedeosakondade asjaajajate nõupidamine teedeosakondade asjaajamise ühtlustamiseks ja korraldamiseks.

7. Liidu juhatuses otsuse kohaselt pööratud Kohtu- ja siseministeeriumi poole, et võetaks kaalumisele vallasekretäride kutseeksami ümberkorraldamise küsimus ühise üleriikliku eksamikomisjoni moodustamise osas. Samas asjas Kohtu- ja siseministeeriumi poolt kokkukutsutud nõupidamisest Liidu esitajad ka osavõtnud.

8. Loomaarstide tasumäärade alandamise ja ühtlustamise küsimus juhatuses arutatud ja pööratud kõikide maavalit-

suste ja Loomatervishoiu osakonna poole loomaarstliku abiandmise ümberkorraldamise asjus. Hiljem Liidu juhatuses delegatsioon käinud põllutööministri juures ning suusõnaliselt esitanud oma seisukohad loomaarstide tasumäärade alandamise ja ühtlustamise küsimuses.

9. Peipsiäärse vallavalitsuse kirja kohaselt vallaametnikkude palkade riigi kanda võtmise küsimus juhatuses arutatud ning vastavad seisukohad vastu võetud.

VII. Maaomavalitsuste reformi küsimus.

Aruande-aasta jooksul töötati Kohtu- ja siseministeeriumi poolt välja järjekordne seaduse-eelnõu maakonnaomavalitsuste reformi kohta, milline seisukoha võtmiseks esitati ka Liidule. Nimetatud kava taotles puhtal kujul tsentralisatsiooni sihte ning maavalitsuste ümberkorraldamist riigiasutusteks, eesotsas määratava maavanemaga ning määratavatest ametnikest koosneva maavalitsusega, kelle juures nõuandva häälena oleks olnud esitatud valdade esindajatest koosnev maavolikogu.

Kohtu- ja siseministeeriumi kava kaugemale ei saanud ning sellega ka maavalitsuste ümberkorraldamise asjus aasta lõpuks tekkis uus seisak.

Maavalitsuste reformi asjus Liidu juhatuses delegatsioon käis riigivanema ja kohtu- ja siseministri juures esitades omalt poolt Liidu seisukohad maavalitsuste reformi küsimuses ning seisukohad Kohtu- ja siseministeeriumi eelnõu kohta.

Liidu algatusel pööratud kõikide maavalitsuste poole koostada täpne ja üksikasjalik ülevaade maavalitsuste ülesannete ja funktsioonide kohta, et nende koostamisel ja võrdlusel võiks saada kindla ja selge ülevaate maavalitsuste tegevusest ja nende vajadusest tähtsate avalikõiguslike ülesannete täitjana.

Vallaomavalitsuste reformi küsimus aruande-aasta kestel on täieliselt seisnud, kuna reform oli kavatsatud läbiviia ühel ajal maavalitsuste ümberkorraldamisega.

VIII. M u u t e g e v u s .

1. Posti-telegraafi-telefoni valitsuse vahikirja kohta kirjatalude nimestiku asjus Liidu juhatuses seisukoht võetud ning esitatud kava heaks kiidetud.

2. Teedeministeeriumi poolt väljatöö-

tatud 1932. aasta suvise raudtee sõidu- plaani kava kohta Liidu juhatuses seisukoht võetud ning vastavad parandusettepanekud ministeeriumile esitatud.

3. Põllutööministeeriumi poolt koostatud 1932/33. a. avalikkude tööde krediitidega teha kavatsetavate melioratsiooni tööde korraldamise kava juhatuses arutatud ja vastavad ettepanekud ministeeriumile esitatud.

4. Kohtu- ja siseministeeriumi järelpärimise peale vallakohtunikkuude sõidu- ja päevarahade küsimus Liidu juhatuses arutatud ja vastavad seisukohad ministeeriumile teatatud.

5. Juhatus otsuse kohaselt pööratud Majanduseministeeriumi poole, et võetaks kaalumisele avalikkudel töödel maksetava tasu osaliselt natuuras maksimise küsimus.

6. Liidu algatusel ja korraldusel Piirivalve valitsusele Liidu ja kõikide maa- valitsuste poolt annetatud väeosa lipp. milline Piirivalve valitsusele üleantud 1. nov. 1932. a.

7 Liidu esindajad osavõtnud Riias peetud Eesti, Läti ja Leedu vahelisest maanteede kongressist.

8. Põllutöökoja poolt väljatöötatud puhtakasu kroonide küsimus juhatuses kaalutud ja maavalitsuste poole pööratud arvamiste avaldamiseks. Ühtlasi Liidu esindajad osavõtnud vastavatest nõupidamistest Põllutööministeeriumis uute hindamise aluste — puhtakasu kroonide asjus.

IX. L i i d u h ä ä l e k a n d j a.

Liidu häälekandja „Maaomavalitsus“ ilmus aruande-aastal 10. aastakäiku 12 korda aastas.

Aasta jooksul ilmus ajakirjas 49 artiklit, 1 kirjutis omavalitsustegelaste kohta, 4 kirjutist omavalitsuste päevauudiste üle, 19 teadet Maaomavalitsuste Liidu ja maaomavalitsuste tegevusest, 11 Riigikohtu seletust ja 46 vastust küsimustele.

Ajakirja aastakäik sisaldas 198 lhk.

X. K i r j a s t u s.

Aruande-aasta jooksul lõpetati „Sundnormide kogu maaomavalitsuste kohta“ kirjastamine, kuna aasta jooksul ilmus veel 2 täiendavat vihku ühes sisujuhi ja asiregistriga. Sellega aruanda-aasta kestel lõppes selle Liidu suurema ja laiaulatuslikuma kirjastusliku ürituse teosta-

mine, ning raamat on müügile saadetud raamatuturule.

Muust kirjastusest oleks nimetada veel põllupidajate moratooriumi plankettide trükkimist maavalitsustele.

XI. L i i d u n õ u k o g u.

Liidu nõukogu pidas aruande-aastal kolm koosolekut: 19. veebruaril Tallinnas, 16. ja 17. juulil Haapsalus ja 31. oktoobril Tallinnas

Päevakorras oli kokku 13 küsimust.

Nõukogu koosseisu kuulusid aruande-aastal:

Harju maavalitsusest — P. Männik, J. Depmann;

Järva maavalitsusest — J. Sõnajalg, J. Vessart;

Lääne maavalitsusest — A. Kasterbusch, J. Nurk;

Petseri maavalitsusest — F. Trahv, A. Mäeloog;

Pärnu maavalitsusest — J. Markson, A. Lusik;

Saaremaa maavalitsusest — M. Neps, B. Steinberg;

Tartu maavalitsusest — O. Pärlin, E. Üonapuu, D. Uiga;

Valga maavalitsusest — K. Ruus;

Viljandi maavalitsusest — H. Lauri, N. Vatter;

Viru maavalitsusest — K. Pajos, E. Rosenberg, H. Kiiver;

Võru maavalitsusest — A. Kohver, A. Vainola;

Harjumaa valdadest — J. Gefria, J. Palm;

Järvamaa valdadest — A. Suurkivi, K. Mardo;

Läänemaa valdadest — A. Einseln, M. Miil;

Petserimaa valdadest — J. Liivik, V. Mikolahin;

Pärnumaa valdadest — A. Rõõmsaar, J. Nugis;

Saaremaa valdadest — A. Rei, M. Punn;

Tartumaa valdadest — L. Antik, E. Laanberg, D. Zirnask;

Valgamaa valdadest — A. Eichenbaum;

Viljandimaa valdadest — E. Mällo, H. Rõõm;

Virumaa valdadest — G. Püss, O. Seestrand, J. Toomel;

Võrumaa valdadest — P. Leinbok, J. Suursaar.

XII. Liidu juhatus.

Juhatusse kuuluksid: esimees H. Lauri, I. aseesimees A. Einsein, II aseesimees P. Männik, III aseesimees A. Eichenbaum ja liikmed J. Sõnajalg, O. Pärilin, G. Püss ning E. Mällo.

Juhatus pidas aasta jooksul 9 koosolekut, kus arutati kokku 81 küsimust.

XIII. Revisjonikomisjon.

Revisjonikomisjoni kuuluksid J. Depman, V. Rebane, E. Laanberg ja H. Rõõm. Revisjonikomisjon pidas aasta kestel ühe koosoleku.

XIV. Liidu esindajad.

Liidul olid alalised esindajad järgmistes asutustes:

Riiklikus hoolekande nõukogus — K. Pajos, E. Pihlak, G. Püss ja H. Miller.

Riiklikus tervishoiu nõukogus — H. Lauri.

Tariifi nõukogus — H. Avikson (koos Linnade Liiduga).

Riigi Statistika nõukogus — F. Vellner.

Vabadussõja mälestamise komitees — H. Lauri.

Riigi arhiivi nõukogus — Dr. P. Johanson.

Omaavalitsuste liitude vahelises komitees — H. Lauri ja J. Sõnajalg.

Sanatoorium „Kloostrimetsa“ hoolekogu — P. Männik.

Dr. Fählmanni mälestuse jäädvustamise komitees — H. Lauri.

Hoolekande seaduse muutmise komisjonis — H. Miller, G. Püss.

Riigi majandusnõukogus — H. Lauri. Suvituskohtade ja supel- ning tervis-

parandusasutiste keskkorralduse juhatuses — P. Männik.

Rahvusvahelise administratiiv-teaduste levitamise Eesti sektsioonis — F. Vellner.

Sotsiaaltöö komitees — F. Vellner.

Sihtasutis „Turismi Keskkorraldus Eestis“ — F. Vellner.

Maksude peakomitees — P. Männik ja H. Lauri, hiljem J. Depman ja H. Lauri.

Sihtasutis „Eesti Lastekaitse“ nõukogus — P. Männik ja J. Depman.

Peale selle võtsid osa Liidu esindajad veel mitmesugustest koosolekutest, millest oleks märkida:

Teedeministeriumis — ministeriumile ostetavate teehöövliite projektide läbivaatamise kahest komisjonist;

Avalikkude ehituste püstitamise määruse kava läbivaatamise kolmest komisjonist;

Tööpuuduse vastu võitlemiseks ja abinõude leidmiseks tööpuuduse vähendamiseks Teedeministeriumi juures loodud komiteest.

Tedeministeriumi juures moodustatud liiklemise komiteest.

Eesti Panga aktsionäride täiskogu koosolekust.

Tartu Ülikooli 300. a. juubelpidustustest.

Kohtu- ja siseministeriumis vallasekretäride kutseeksami ümberkorraldamise arutamiseks kokkukutsutud nõupidamisest.

Põllutööministeriumis uute kinnisvara hindamise aluste — puhtakasu kroonide maksmapanemise küsimuse arutamiseks kokkukutsutud nõupidamisest.

Hariduse- ja sotsiaalministeriumis sihtasutis „Eesti Lastekaitse“ põhikirja läbivaatamiseks kokkukutsutud kahest nõupidamisest.

Omaavalitsuste päevauudiseid.

Vallasekretäride Seltsi Saaremaa osakonna korraline peakoosolek Kuresaares 15. dets. 1932. a.

Koos olid vallasekretäride üldarvust 17-st 10 sekretäri.

Tähtsamate päevakorras olevate küsimustena oli vallasekretäride ja nende abide palkade normeerimise küsimus. Kuna Saaremaa maavolikogu on tühistanud vallasekretäride palkade alammäärad, siis otsustati nõuda palkade alammäärade

endistamist ja selleks vastavaid samme astuda.

Teiseks tähtsamaks küsimuseks oli seisukoha võtmine praeguse valla arvepidamise korra kohta.

Praegu Saaremaal tarvitusel oleva valaomavalitsuse arvepidamise korra üle läbirääkides selgus, et Kohtu- ja siseministeriumi poolt 1. aprillist s. a. valdadele kohustavaks tehtud arvepidamise korda pooldavad kõik vallasekretärid ja soovivad, et selles korras muudatusi ette

ei võetaks, sest süsteem praegusel kujul on arusaadav ja lihtne, annab igalajal selge ja piltliku ülevaate valla varandusliku seisukorra kohta ja sellejärel arvepidamine on vähe aeganõudev.

Ühelhäälel otsustatakse esineda Kohtu- ja siseministeeriumile ettepanekuga, et vallavalitsuste arvepidamise kord edaspidi Saaremaal maksma jääks praegusel kujul.

Koosolekul tõsteti üles küsimus, et tuleks esineda vastavate asutuste ees märgukirjadega, et saaks kaotatud vallavalitsustes sunduslik lauajuhendi pidamine, hobusepasside ja tagavaraväelaste registreerimine põhjusel, et need toimingud on

tarbetud ja tekitavad ilmaaegset tööd.

Koosolek küsimust kaalunud leiab, et lauajuhendi pidamine ja hobuste registreerimine on täiesti tarbetu, kuna aga tagavaraväelaste arvestamine riigikaitse huvides on tarviline, sellepärast hääleteenamusega otsustas:

Esineda Eesti Maaomavalitsuste Liidule, palvega samme astuda, et saaks vallavalitsustes kaotatud lauajuhendi pidamine ja hobuste registreerimine, sest need toimingud on täiesti tarbetud, tekitavad ilmaaegset tööd ja viimane on kodanikkudele äärmiselt tülikas.

Riigikohtu seletusi.

K a s M a a l a s u v a t e k i n n i s v a r a m a k s u s e a d u s e m u u t m i s e s e a d u s e (R T. 25 — 1933.) §§ 38 ja 40 kohaselt kuuluvad kõik kinnisvaramaksud, mis laekuvad 1. aprillist 1932. a., omavalitsustele?

Vastus: eitav.

Maal asuvate kinnisvarade kinnisvaramaksu seaduse muutmise seadus (RT. 25 — 1932. a.) on Riigikogu poolt vastu võetud 11.III.1932 ja kehtima pandud 1932. maksuaastast. Seaduse vastuvõtmise ajaks pidi varemini kehtinud seaduse põhjal sissetulnud kinnisvaramaks ja viivitusraha jaanuari- ja veebruarikuul 1932. a. juba jaotatud olema riigi, maakonna ja alevi või valla vahel. Kõnesoleva seadusega ei ole korraldatud, et 1932. aastal sisse tulnud kinnisvaramaksust ja viivitusrahadest endiste aastate eest, mis juba jaanuari- ja veebruarikuul pidid jaotatud olema endise seaduse põhjal, riik oma osa tagasi annaks, vaid see seadus korraldab maksujaotamist üksnes edaspidise aja peale, sidudes uut jaotusviisi 1932. maksuaastaga ning selle seaduse kohaselt tuleb seepärast kinnisvaramaksu ja viivitusraha jaotada, mis alates

1932. maksuaastast määratud. Eelmistel aastatel määratud kinnisvaramaksud, mis alles laekumata, kujutavad maksuvõlga ja nende laekumisel tuleb neid jaotada seaduse alusel, mis nende maksude määramisel jõus olid. Riigi osa ärasaatmise kontrollimise korra muutmise eest ei saa järeldada, et riigil üldse ei ole õigust osa saada varemini-määratud maksudest ja nende pealt võetavast viivitusrahast.

(Rkha t. nr. 838 II — 1932.)

Märkus: Kuna eelpooltoodud Riigikohtu otsus on kuulutatud 25. nov. 1932. aastal ja kuna varem ei olnud selles küsimuses Riigikohtu autoriteetset seletust, siis tekkis kinnisvaramaksu võla jaotamise asjus vallavalitsustel palju arusaamatusi maksuinspektoritega. Käesolev Riigikohtu seletus on antud Aidu vallavalitsuse kaebuse asjus Maksudevalitsuse otsuse peale.

Käesolevaga juhime kõikide vallavalitsuste tähelepanu selle Riigikohtu seletusele kinnisvaramaksu maksuvõla jaotamise asjus, ning palume mitte arvestada „Maaomavalitsuses“ nr. 10 — 1932 ilmunud küsimus nr. 33. vastusega, kuna nimetatud vastus oli antud enim, kui leidis aset ülaltoodud Riigikohtu otsus.

Toimetus.

Küsimusi ja vastuseid.

Küsimus Nr. 1. Isikumaksu võla viivitusprotsendi määrast alevites.

Alevivalitsus võtab isikumaksu võlast viivitusprotsente 1% kuus, põhjendades seda Aleviseaduse § 139-ga.

Aleviseaduse täiendamise seaduse § 126² õigustab alevites isikumaksu võtta alustel, mis isikumaksu võtmise asjus Valla- ja maakonnavalitsuste sissetulekute, väljaminekute, eelarvete ja aruannete ajutise seaduse § 9 valdade kohta määratud. Valdades võetakse isikumaksu võlalt viivitusraha $\frac{1}{2}$ % kuus Adm. sissenõudmise seaduse § 70 kohaselt.

Kas tuleks alevites võtta isikumaksu võlalt viivitusraha samal määral kui valdades?

Omaavalitsustegelane.

Vastus: Aleviseaduse § 139. olevad eeskirjad käivad ainult maksuvõlgade kohta, mis on tekkinud alevimaksust, milline on ettenähtud sama seaduse § 107. ja 110. Alevites võetava isikumaksu kohta aga § 139 kohaldamisele ei saa tulla, kuna sama seaduse § 126² näeb ette, et alevites võetava isikumaksu määr ja võtmise kord sünnib samaselt valdadele.

Kuna valdades aga isikumaksu võlalt tuleb võtta viivitusraha 6% aastas Adm. sissenõudmise seaduse § 70 järele ja kui ühtlasi toetada ka Kohtu- ja siseministeeriumi adm. osakonna ringkirja peale 9. veebruar. 1932. a. nr. 1845, et omaavalitsuste maksude viivituste juures, mille kohta eri protsendimäärade ette ei ole nähtud, ei või määrata viivitusraha mitte üle 6% aastas, siis tuleb järeldada, et ka alevites võib võtta isikumaksu võlalt viivitusraha ainult 6% aastas.

Küsimus nr. 2. Vallasekretäri, vallakohtu kirjutaja ameti pidamise kohusest.

Vallakohtu seaduse § 16 järgi on vallakohtu kirjatöid juhatamine pandud vallasekretäri peale ja samas seaduses § 47 järgi määrab tasu vallakohtu kirjutajale vallavolikogu.

Kui nüüd vallavolikogu vallasekretärile kohtukirjutaja ameti eest tasu ei määra, kas on siis vallasekretäril õigus kohtukirjutaja ametist lahti ütelda?

Vallasekretär.

Vastus: Vallakohtu seaduse § 16 järgi on vallakohtu kirjutaja amet seadusega otseselt vallakirjutaja peale pandud ja kuulub sellega tema ameti koosseisu ning sellega ei ole vallasekretäril tema sekretäriks valda edasi jäädes õigus lahti ütelda vallakohtu kirjutaja ametist. Kui aga vallavolikogu ei ole täitnud vallakohtu seaduse § 47 eeskirju vallasekretärile tasumaksamise osas, siis jääb vallakirjutajale õigus kaevata vallavolikogu mitteseadusliku otsuse peale adm. kohtu korras.

Küsimus nr. 3. Vallasekretäri vastutusest kirjavahetusele allakirjutamisel.

On juhtumeid olnud, kus vallavalitsuse liige ja vallasekretär on karistada saanud, kuna esitatud kirjavahetuses andmed on osutunud valeks. Kirjutavad ju nemad mõlemad kirjavahetusele alla.

Tekib küsimus, kas vallasekretär, kui ainult vallaametnik praegusel ajal, vastutab üldse kirja õigsuse eest, kuna tema ei ole enam endine vallavalitsuse liige. Minu arvates vallavanem või abi, kes allakirjutanud kirjavahetusele ehk tunnistusele, peaks vastutama, sest vastutus lasub ikka vallavalitsusel, mitte sekretäril. N. S. § 417 järgi kannab vastutust, kes asja esitab ja asja esitaja on loomulikult vallavalitsus, mitte vallasekretär, tema ainult seab antud andmete põhjal kirja kokku. Mõned seletavad, et vallasekretäri ülesandeks on tõestada ainult vallavalitsuse liikme allkiri, kes esimesena allakirjutab. Valla ülemuseks on ikkagi vallavalitsus. Palun selgitada ülalolevat küsimust.

J. P.

Vastus: Üldkubermangu seaduse (Vene seaduste kogu II jagu) § 115 järele sekretär peab vallavalitsuse liigete tähelepanu juhtima otsuse või esitise mitteseadusepärasusele ja kui see jääb endise otsuse juure, peab tema, et end õigustada, kirjutama oma eriarvamuse protokollis vallavalitsuse liigete juuresolekul. Järjekult vastutab sekretär seadusvastase otsusele või esitisele allakirjutamise puhul samuti kui allakirjutanud vallavalitsuse liige, kui ta ei ole otsuse või esitise kohta kannud eelpooltähendatud seaduse § 115 kohaselt protokollis oma eriarvamuse.

Küsimus nr. 4. Vallasekretäri vastutusest dokumentide mitteseadusepäraselt tempelmaksustamisel.

Kas on omaavalitsuse ametnikud, kui nemad tõestavad lepingutel ja volitustel asjaosaliste allkirju, vastutavad selle eest, et dokument, mille allkirju tõestatakse, oleks seaduslikult tempelmaksustatud, või lasub dokumendi tempelmaksustamise eest vastutus ainult dokumendile allakirjutajate peal. Kellele on õigus tempelmaksutrahvi määrata sarnase dokumendi ebaõigelt tempelmaksustamise puhul, kas lepinguosalisele või ametnikule?

Vastus: Tempelmaksu seaduse § 14 p. 2-b järele kinnistus- või notariaal- või, tõestamiseks avaldamise (ilmutamise) korras tehtavate või notari poolt tõestavate allkirjadega dokumentide juures vastutavad ametnikud, kes teevad või tõestavad niisuguseid dokumente või allkirju. Järjekult lasub vastutus ebaõige tempelmaksustamise eest praegusel juhul omaavalitsuse amet-

nikul, kes allkirja tõestas ning trahvi on õigus sissenõuda ainult temalt.

Küsimus nr. 5. Kohtu käskjala taksiraha sissenõudmisest.

Kohtud tihti kirjutavad ette vallavalitsustele kutsesaajalt — kutsutavalt sissenõuda 25 senti kohtukäskjalale taksiraha. Sel korral vallakäskjalal annab kutsed kutsutavale kätte, aga mitte kohtu käskjalal.

Millisel seadusel põhjenevad need nõudmised?

Omaavalitsustegelane.

Vastus: Käesoleval juhul kohtute nõudmine on seaduslik ja põhjeneb Riigikogu poolt 27. mail 1924. a. vastuvõetud Kohtukäskjalgade taksi maksmapanemise ja kohtute asutamise seaduse § 352⁵ tühistamise seadusele (RT. nr. 74 — 1924. a.), mille järele kohtukäskjalal saab iga teate või kutse kättetoimetamise eest 25 senti ning millise tasuraha nõuab kättetoimetamise korraldaja sisse sellelt, kelle huvides kättetoimetamine sünnib.

Küsimus nr. 6. Pärandusejätja võlgade sissenõudmisest.

Pärandusejätjast jäi järele kinnis- ja vallasvara. Kõik pärijad on täisealised. Pärijate kinnitamise toimeetus on pärijate vahelise vaieluse tõttu hoiukorras äralõpetatud, ilma nende kinnitamata. Pärijad on omavahelise lepingu teinud päranduse jagamise kohta ja kasutavad lepingu kohaselt vara.

Kas saab sel juhul administratiiv korras pärandusejätja võlgu riigile ja omaavalitsusele sissenõuda?

Omaavalitsustegelane.

Vastus: On õigus sissenõuda adm. sissenõudmise korras pärandusejätja võlg riigile ja omaavalitsusele pärandusetombult või pärijatelt, kui

need päranduse on vastu võtnud. Käesoleval juhul näib, et pärijad on päranduse vastuvõtnud ning sellega tuleb pöörata sissenõudmisega adm. sissenõudmise korras esmalt pärandajalt järelejäänud ja pärijate kasutusel olevale vallasvarale.

Küsimus nr. 7. Ravimise kulude tagasinõudmisest Hoolekande seaduse § 90 alusel.

Kas võib Hoolekande seaduse § 90 põhjal antud ravimise kulud tagasi nõuda võlgnikule pärimise teel omanduseks langenud kinnisvara mõtelisest osast. Kinnisvara on kinnistatud pärijate — nende hulgas ka võlgniku — nimele. Võlgnik tegutseb koha peal kaaspärijate volinikuna ja püüab võla tasumisest kõrvale hoida.

Kuidas sarnast nõudmist toimetada?

K. vallasekretär.

Vastus: On õigus tagasi nõuda, niipalju kui seda Hoolekande seaduse § 95 kitsendused lubavad, pöörates sissenõudmine administratiiv-sissenõudmise korras ühispärijate kinnisvarale.

Küsimus nr. 8. Ravimise kulude tagasinõudmisest Hoolekande seaduse § 26 alusel.

Kas on võimalik hoolekande seaduse § 26 põhjal tagasi nõuda peale hoolealuse surma hoolekande kulud, kui surnud hoolealusel ei olnud isikliku varandust, kuid oli õigus osa saada oma isa pärandusest. Pärandus koosneb kinnis- ja vallasvarast. Pärijad on kinnitamata ja surnud hoolealuse kaaspärijad pärijate kinnitamiseks samme ei astu.

Kuidas tuleks sarnast nõudmist toimetada?

K. vallasekretär.

Vastus: On õigus sisse nõuda hoolealuse pärandusetombult või hoolealuse pärijatelt, kui need päranduse vastu võtnud, administratiiv-sissenõudmise korras.

Tähelepanu!

„MAAOMAVALITSUSE“ endiseid aastakäike müüme 50% hinnaalandusega.

Ladus piiratud arvul veel saadaval aastakäigud 1924—1932. a.

„Maaomavalitsuse“ talitus.

Igas omavalitsuses, samuti ka iga omavalitsustegelase ja -ametniku, kui ka administratiiv- ja omavalitsustegevusest ja üldseadusandlusest huvitatud isiku laual ei tohiks puududa

Eesti Maaomavalitsuste Liidu häälekandja

„MAAOMAVALITSUS“

Ajakirja tellimine 1933. a. peale on avatud.

Ajakiri „MAAOMAVALITSUS“ algab käesoleva aastaga 11. aastakäiku ja ilmub kuus korra, 12 numbrit aastas.

Ajakirja „MAAOMAVALITSUSE“ ülesandeks on kaitsta omavalitsuse põhimõtet, seista valvel omavalitsuste huvide eest, kaitsta nende õigusi, kaasa aidata omavalitsuste tegevuse korraldamisele, omavalitsustegelastele juhtnööre anda ja nende teadmisi laiendada, olles sellega iga omavalitsustegelasele vajaliseks käsiraamatuks.

„MAAOMAVALITSUS“ püüab oma sisult olla mitmekesine ja puudutada võimalikult kõiki omavalitsuste ellu ja tegevusse puutuvaid alasid.

Üldosas avaldab artikleid ja kirjutisi omavalitsuste ellu puutuvate päevaküsimuste kohta, arvustab maksvaid seadusi ning seaduse eelnõusid, toob ülevaateid ja statistilisi andmeid omavalitsuste tegevusalade kohta ning avaldab juhatuskirju omavalitsuste tegevuse kohta.

Omavalitsuste päevauudiste osas toob üldtähtsusega teateid seadusandluse ja omavalitsustesse puutuvate sündmuste üle.

Eesti Maaomavalitsuste Liidu ja omavalitsuste tegevuse osas toob sõnumeid tähendatud asutuste tegevuse kohta.

Välismaade omavalitsuste osas märgib ära tähtsamad sündmused välismaa omavalitsustes ja nende tegevuses.

Omavalitsuste tegelaste osas märgib ära meie tuntumate omavalitsustegelaste tähtpäevad, avaldab **Riigikohtu seletuste** osas omavalitsustesse puutuvaid otsusi. **Kirjanduse** osas tutvustab omavalitsustesse puutuva kirjandusega ja **Küsimuste ning vastuste** osas lahendab lugejate poolt saadetud praktilisi õigusteauslikke ja omavalitsuste asjaajamisse puutuvaid küsimusi.

„Maaomavalitsustele“ on kaastööd teinud ja lubanud teha Ülikooli õppejõude, kõrgemaid kohtutegelasi, Riigikogu liikmeid, kõrgemaid riigiametnikke ja tegelikke omavalitsustegelasi.

„Maaomavalitsuse“ tellimise hind on 1933. a.: aastas 5 kr., pooles aastas 2 kr. 50 s., veerand aastas 1 kr. 25 s.

„Maaomavalitsuse“ tellimisi võtavad vastu: Ajakirja „Maaomavalitsuse“ talitus Tallinnas, S. Roosikrantsi 12., kõik postkontorid, postiagentuurid, maaomavalitsused, vallasekretärid ja ajalehtede tellimiste vastuvõtjad.

Tellimise aadress: Tallinna, S.-Roosikrantsi 12., „Maaomavalitsuse“ talitus.

„MAAOMAVALITSUSE“ toimetuse ja talituse.